

три види дотацій та сімнадцять видів субвенцій, у бюджетному законодавстві, зокрема Законі України про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 р. № 80-VIII, наведено порядок розрахунку медичної субвенції, освітньої субвенції, субвенції на підготовку кадрів. Зазначені види субвенцій можуть бути використані на покриття окремих поточних видатків відповідних бюджетних установ, а тому лише частково відображають механізм планування видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я, загальну середню та професійно-технічну освіту. Більше того, навіть у наведеній методиці розрахунку освітньої субвенції та субвенції на підготовку кадрів не подаються формули розрахунку фінансових нормативів бюджетної забезпеченості одного учня.

Варто також зазначити, що відповідно до статті 94 Бюджетного кодексу України загальний обсяг фінансових ресурсів за кожним видом міжбюджетних трансфертів, що враховується при визначенні фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, розраховується на підставі державних соціальних стандартів і нормативів, які встановлюються законом та іншими нормативно-правовими актами [1]. Проте державні соціальні стандарти та нормативи, які б мали бути основою для розрахунку наданих з державного бюджету трансфертів та в подальшому відображатись у здійснених видатках місцевих бюджетів, у переважній більшості не затверджені. У зв'язку з цим в умовах дефіцитності бюджетних коштів обсяг видатків місцевих бюджетів на утримання бюджетних установ переважно галузей соціальної сфери залежить від фінансових можливостей державного та місцевих бюджетів (крім цільових субвенцій, отриманих з державного бюджету, бюджетне законодавство не забороняє спрямовувати кошти базової дотації, а також закріплені та власні доходи місцевих бюджетів на такі видатки місцевих бюджетів як освіта, охорона здоров'я і т.д.).

Що стосується планування інших видів видатків місцевих бюджетів, то в сучасній українській правовій базі відсутні спеціальні документи, які б визначали порядок, методику їх планування. Зважаючи на це, одними із пріоритетних заходів реалізації бюджетної реформи у напрямку децентралізації бюджетної системи вважаємо: удосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетного планування в частині конкретизації, доповнення порядку розрахунку планових видатків місцевих бюджетів із урахуванням результатів, досягнутих у процесі фінансування бюджетних програм; повноцінне запровадження програмно-цільового методу на місцевому рівні; підвищення рівня відкритості планування і виконання місцевих бюджетів.

На наш погляд, зазначене дасть змогу зменшити невідповідність між обсягами видатків бюджетів на конкретні галузі та їхньою потребою у фінансових ресурсах, рівень відхилення фактичних видатків місцевих бюджетів від планових (кошторисних призначень з урахуванням внесених змін) та підвищити якість бюджетного планування.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р.

Катерина МАРКЕВИЧ

Національний інститут стратегічних досліджень при президенті України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПІІ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Однією зі складових економічної безпеки держави є фінансова, яка формується відповідно до фінансової, фіскальної, валютної та грошово-кредитної політики. Забезпечення належного рівня даної складової є необхідною умовою стабільного функціонування фінансової системи України. Нині у вітчизняній науковій літературі присутня значна кількість визначень категорії «фінансова безпека», що пояснюється складністю процесів, які відображає ця категорія. У даній роботі ми будемо використовувати визначення «Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» (Методика) № 1277 від 29 жовтня 2013р. [1], згідно з яким фінансова безпека – це стан

фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни.

Існує низка теоретичних досліджень, відповідно до яких одним з факторів розвитку національної економіки, підтримання її конкурентоздатності та забезпечення належного рівня економічної безпеки держави є іноземний капітал, а саме ПІІ. Останні можуть потенційно прискорювати темпи економічного зростання, підвищувати рівень зайнятості, технологічний рівень економіки, а головне – не створювати боргових зобов'язань. Проте, не зважаючи на суттєвий науковий доробок у сфері функціонування ПІІ та їх впливу на економічний стан країни-реципієнта, недостатніми є дослідження впливу ПІІ на фінансову складову економічної безпеки держави. Відтак, розглянемо більш детально вплив ПІІ на фінансову безпеку (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив ПІІ на складові фінансової безпеки*

Підскладова фінансової безпеки	Вплив, який чинять ПІІ
Банківська	Запровадження міжнародного досвіду ведення банківської справи та здійснення міжнародних фінансових операцій; підвищення капіталізації вітчизняних банків; ускладнення банківського нагляду за операціями банків з боку уповноважених державних органів управління та ймовірність посилення іноземного контролю за банківською системою країни-реципієнта; ризик «залежного розвитку» вітчизняного банківського сектору від тенденцій на світовому ринку.
Безпека небанківського фінансового сектора	Збільшення нових, якісних продуктів, поступове зменшенням їх вартості порівняно з вітчизняними аналогами (на прикладі страхового ринку).
Грошово-кредитна безпека	Підвищення рівня кредитування фізичних та юридичних осіб іноземними банками.
Валютна безпека	За умов значної доларизації національної економіки, активна діяльність філій іноземних банків може спричинити: <ul style="list-style-type: none"> • викривлення валютної, строкової та галузевої структури банківського кредитування, переважно високоприбуткових галузей, що може призвести до загострення структурних ризиків; • посилення загроз неконтрольованого відтоку капіталу і фінансових ресурсів із відповідними негативними наслідками для вітчизняного валютного ринку та грошової одиниці.
Боргова безпека	ПІІ не створюють боргових зобов'язань; сприяють покриттю («фінансуванню») дефіциту рахунку поточних операцій, котрий обумовлений несприятливим торговельним балансом; можуть спричинити певні загрози через надходження «неконтрольованого» закордонного капіталу в банківську систему.
Бюджетна безпека	Наповнення бюджету від проведення ефективної приватизації, відрахування контрактних винагород та здійснення орендної плати від здачі в оренду державного майна; фінансування дефіциту державного бюджету за рахунок позик комерційних банків з іноземним капіталом; сплата податків робітниками, зайнятими на підприємствах з ПІІ.

Джерело: Складено за [2, с. 99-100].

Незважаючи на ряд позитивних змін, значна частка ПІІ у загальному обсязі інвестування може призвести до певної фінансової залежності країни від іноземних інвесторів і бути причиною фінансових криз при активному відпливі ПІІ. Необхідним є визначення граничної межі присутності ПІІ в економіці країни для утримання фінансової безпеки та економічної незалежності країни, нівелювання впливу зовнішніх чинників на її подальший розвиток.

Список літератури:

1. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29.10.2013р., № 1277 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=38738

Тарас МАРШАЛОК

Тернопільський національний економічний університет

ПАРАДИГМА ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Система взаємовідносин між державою та громадянами, між різними рівнями державної влади в Україні не є досконалими і потребують глибокого реформування та трансформації. Повноваження місцевих органів влади є недостатніми, інститути місцевого самоврядування через обмежену самостійність у прийнятті важливих рішень залишаються не самодостатніми і нездатні ефективно виконувати делеговані громадою функції в сфері фінансового забезпечення життєздатності регіонів та громад, а також забезпечити соціальний розвиток територій. Місцеві органи влади залишаються в більшій мірі реципієнтами, які знаходяться на трансфертному забезпеченні центральної влади, що є неприпустимим в умовах побудови ефективної економіки з високим рівнем суспільного розвитку та високими стандартами життя. Саме тому, перерозподіл повноважень щодо управління фінансами між рівнями державної влади в напрямку місцевих інститутів управління, є необхідною складовою стратегії економічного розвитку України.

З огляду на зазначене, в сучасних умовах розвитку України ідея фінансової децентралізації (фінансового федералізму) є провідною та надзвичайно актуальною з огляду на необхідність побудови ефективної економіки, формування економічно розвинутих регіонів та досягнення високого рівня добробуту громадян. Однак, досі дискусійними залишаються питання щодо глибини делегування повноважень від державних органів влади до місцевих органів. Необхідно визначити чіткий перелік таких делегованих та закріплених повноважень, що дозволить забезпечити швидкий розвиток регіонів та зростання добробуту громадян.

Проблематика бюджетних відносин, аналіз особливостей фінансової децентралізації, фінансовий унітаризм є провідною у працях як вітчизняних так і зарубіжних вчених економістів. Зокрема, важливий внесок у формування основних ідей фінансової незалежності регіонів опрацьовано такими зарубіжними вченими економістами як Г. Хогесом, А. Гессером, Б. Сайделом, Д. Веспером, Т. Говартом, У. Тіссеном, А. Шнайдером, Дж. Е. Кі,

Серед вітчизняних вчених, які приділили значну увагу формуванню ефективних бюджетних відносин варто виділити праці І. Луніної, О. Кириленко, І. Павлова, О. Богачева, М. Баглая, Ю. Криворотька, С. Герчаківського, А. Крисоватого, А. Лучки, Б. Малиняка, О. Десятнюк.

У працях зазначених авторів проведений ґрунтовний аналіз бюджетних відносин, наведено переваги та проблеми функціонування країн з різними типами бюджетних взаємин, однак, що стосується фінансової децентралізації то в публікаціях визначених вчених зазначено лише окремі висновки, що стосуються теоретичних основ, основних етапів її реалізації, показники розрахунку рівня децентралізації фінансів держави, наводяться основні принципи фінансової децентралізації. Однак, жодна із запропонованих і виділених наукових праць не містить реальних кроків для впровадження ефективної фінансової децентралізації в окремій країні, не наводить конкретні рішення в сфері делегування повноважень державними органами влади до місцевих інститутів управління, не виокремлюється якими закріпленими правами та повноваженнями повинні володіти місцеві органи влади задля встановлення ефективної системи місцевого управління фінансовими ресурсами, які б дозволили забезпечити ефективний розвиток регіонів та зростання економіки країни.

Тому, метою наукової публікації є дослідження сутності податкової децентралізації, вироблення основних шляхів формування економіки децентралізованого типу, аналіз